

EVOLUȚII RECENTE ALE CREDITULUI NEGUVERNAMENTAL ÎN ROMÂNIA

*Prof. dr. Marius Gust, Universitatea „Constantin Brâncoveanu”, mariusgust@yahoo.com
Asist. drd. Dorin Hoarcă, Universitatea „Constantin Brâncoveanu”, hdc77ro@yahoo.com*

The former is has in view the Romanian banking system's structure, whereas the latter comprises the evolution in the field of non-governmental credit. The analysis of both aspects is done from the point of view of their progress, namely retrospectively on one hand, and from that of the potential systemic and macroeconomic risks they can cause, on the other. A few years ago they tried to strengthen non-governmental credit by direct or indirect means, but starting with 2004 and, more prominently, 2005, the policy of the RNB's decisional authorities rather seemed to head towards setting barriers to its development. Hence, natural questions arise: "Is non-governmental credit increase not favourable for the Romanian economy?". "Might its relatively high increase over the last few years lead to a crisis (credit boom)?" "May non-governmental credit boost in some areas incur less productive portfolios to banks, profitability decrease or a reduction in the system's solvability?". Finally, another question could arise: "Is there any connection between the recent years' expansion of non-governmental credit and current account deficit which seems not only to have gone bad, but also seriously worsened?"

La începutul anului 2005 România are un sistem financiar bazat pe bănci, ponderea activelor bancare în PIB crescând, în cinci ani, de la 30% la aproape 40%. Corespunzător asistăm la o bună poziționare a pieței de capital, creșterea acesteia fiind cu adevărat excepțională, capitalizarea bursieră atingând jumătate din activele bancare. Restul componentelor sistemului financiar având dimensiuni neglijabile

Tabelul 1: România – Structura sistemului financiar

Tipul de instituție	2000 - Active		2004 - Active	
	(mld. ROL)	% în PIB	(mld. ROL)	% în PIB
Instituții de credit (bănci și coop. de credit)	233254	29,28	901492	37,75
BVB și RASDAQ (capitalizare bursieră)	322,5	0,04	421406	17,65
Fonduri de investiții	427	0,05	5083	0,21
Societăți de investiții financiare	11448	1,44	32232	1,35
Societăți de asigurări	9309	1,17	46788	1,96
Societăți de leasing	-	-	55528	2,33
Case de ajutor reciproc	3056	0,38	-	-
Total sistem financiar	257753	32,36	1462529	61,25

Sursa: Rapoarte anuale ale BNR

În ceea ce privește structura sistemului bancar românesc, componenta dominantă a sistemului financiar al țării noastre, la data de 1 ianuarie 2005, acesta cuprindea un număr de 39 de instituții de credit, din care 32 erau bănci persoane juridice române organizate ca societăți pe acțiuni, 7 erau sucursale ale unor bănci străine și o rețea autorizată de cooperative de credit (CREDITCOOP). Numărul de bănci, după ce a atins un vârf de 45 în anul 1998, a scăzut ușor în perioada următoare datorită unui număr de factori cum ar fi lichidarea unor bănci insolabile și fuziunea unor entități

bancare. Anul 2004 reprezintă, din punctul de vedere al numărului de bănci care funcționează în sistem, o inversare a tendinței de după 1998, anume o nouă creștere, dar de astă dată este vorba de apariția băncilor specializate (Raiffeisen Banca pentru Locuințe, Porsche Bank).

Activitatea bancară în România poate fi urmărită și prin prisma bilanțului agregat al băncilor. Astfel la nivelul activului bilanțier cele mai importante mutații sunt:

- scăderea ponderii activelor externe în total active, deși pe ansamblul intervalului analizat, în valoare absolută, ele au crescut (urmare a deprecierei leului, constantă în intervalul de analiză). Situația se explică prin scăderea investițiilor făcute de instituțiile de credit românești sau rezidenți în străinătate (sub formă de împrumuturi acordate), a depozitelor păstrate de băncile românești la instituții financiare străine și numerarului în valută, care nu au fost compensate de creșterile modeste ale plasamentelor directe sau achizițiilor de titluri ale rezidenților sau băncilor autohtone făcute peste graniță.

Tabelul 2: Structura activelor bancare - %

An	active totale	active externe	active interne	numerar în casierie	credite interne	credit neguvernamental	credit guvernamental	sume în tranzit	active interbancare
2000	100	17,2	82,8	1,0	45,9	32,2	13,6	0,1	24,6
2001	100	14,5	85,5	1,2	44,4	33,6	10,8	0,2	27,2
2002	100	8,3	91,7	1,5	46,5	37,4	9,2	0,0	32,0
2003	100	5,7	94,3	1,2	53,8	49,1	4,7	0,0	29,3
2004	100	5,7	94,3	0,9	48,1	45,7	2,4	0,0	36,5

Sursa: BNR, calculele autorului

- creșterea activelor interne este a doua mutație remarcată la nivelul structurii activului bilanțului instituțiilor de credit. Sporurile în acest caz trebuie căutate în creșterea creditului neguvernamental – CNG - (+13,5%, situație explicată prin explozia retailul bancar, scăderea dobânzii medii pe piață etc.) și a activelor interbancare (+11,9%, situație ale cărei cauze trebuie căutate în intervenția BNR pe piața bancară și distorsiunilor generate de acestea și nu, în ultimul rând, de comportamentul orientat spre risc minim al băncilor comerciale românești; ponderea consistentă a activelor bancare – cu o valoare apropiată de cea a creditului neguvernamental total mai explică și de ce România continuă să înregistreze performanțe minore la capitolul intermedierei bancare). La acest capitol, al activelor interne, nu poate fi remarcată contactia mai mult decât semnificativă a creditului neguvernamental (-11,2%, ceea ce indică o gestionare mai bună de către stat a resurselor financiare și, implicit, scăderea deficitelor bugetare și orientarea către resurse financiare externe, pentru a nu mai crește cererea internă), menținerea numerarului la circa 1%, ceea ce confirmă că nu au avut loc mutații semnificative în preferința populației pentru cash și, nu în ultimul rând valorile din ce în ce mai mici, până la niveluri nesemnificative, pentru sumele în tranzit între bănci, ceea ce indică o performanță notabilă pentru sistemul românesc de plăți.

Structura pasivului bilanțului agregat al băncilor românești oferă o imagine asupra modului în care acestea își stabilesc strategiile de finanțare. Astfel:

Tabelul 3: Structura pasivelor bancare - %

An	pasive totale	pasive externe	pasive interne	depozite	disponibil la vedere	economii populatie	depozite firme	depozite valută	depozite publice	pasive interbanc	capitaluri
2000	100	5,7	94,3	68,5	8,8	19,1	8,3	32,2	3,0	4,7	10,8
2001	100	5,9	94,1	66,7	8,1	18,1	7,6	32,9	3,7	3,7	14,4
2002	100	7,0	93,0	68,6	8,9	18,6	10,4	30,7	3,1	3,3	13,5
2003	100	11,7	88,3	65,2	9,0	16,1	12,4	27,7	3,0	2,9	13,1
2004	100	15,8	84,2	62,4	8,6	14,9	13,2	25,7	2,6	3,0	12,0

Sursa: BNR, calculele autorului

- pasivele externe cresc în cei cinci analizați de cinci ori (+10,1%) urmare a creșterii împrumuturilor contractate de unele firme sau instituții de credit românești sau de o implicare financiară mai mare a acestora din urmă pe piața românească și nu în ultimul rând o dinamică mult mai vizibilă a investițiilor făcute de străini în România. Să remarcăm și asimetria dintre pasivele și activele externe (15,8% și 5,7%) și riscurile pe care le implică o astfel de situație în mediile emergente și care explică și tensiunile de pe piața valutară românească, vizibile pe segmentul ofertei sporite de valută, agravate la sfârșitul lui 2004 și cu simptome de cronicizare după 2005;

- pasivele interne scad, remarcă valabilă și, în același timp, explicată, la nivelul subagregatelor componente. Scăderea pasivelor interne provine din depozite (-6,1%), pasivele interbancare (cca 2%) și depozitele publice. Scăderea depozitelor, ceea ce înseamnă scăderea economisirii, cu reversul consum mai mult și mai puține investiții, este un risc important pentru economia românească și, probabil, un factor care poate pune în pericol strategia de eliminare a decalajelor nu numai față de vestul dezvoltat ci și față de centru european mult mai bine poziționat în războiul globalizării. Scăderea randamentelor oferite de piața bancară românească și cultura financiară neevoluată a majorității românilor, aversiunea față de risc etc. explică de ce reducerea dobânzilor bancare pasive nu a îndreptat populația către piața de capital. Compoziția depozitelor prezintă o remarcabilă stabilitate la nivelul depozitelor la vedere (8-9%), regresul depozitelor populației (-4,2%), aversiunea față de risc a firmelor și preferința pentru speculații, în dauna investițiilor în economia reală (depozitele pe termen ale acestora cresc cu +4,9%), scăderea preferinței către plasarea în valută (depozitele în valută scad de la o treime la un sfert din pasive, dar rămân în continuare la cote ridicate, complicând balanța riscurilor pentru instituțiile de credit românești, în condițiile în care plasamentele în valută ale acestora iau calea deloc lichidă a creditului, iar investițiile lichide făcute de băncile românești în depozite și titluri au o dimensiune scăzută), perfect justificată de orientarea către consum, în special de bunuri din import, investiții imobiliare și, ultimele luni de deprecierea valutilor în fața leului și remunerările negative oferite de băncile românești.

- capitalurile proprii ale băncilor, deși în creștere cu 1,2% pe ansamblu, înregistrează după 2001 un trend descrescător, destul de abrupt și care poate induce o doză de teamă, în condițiile în care explozia a activității bancare din România se suprapune peste perioada de analiză și care are descrie în termeni de management bancar o deplasare a riscului de la bancă către deponent.

Este interesant de observat dacă competitorii pieței bancare românești au avut același comportament în ceea ce privește structura activului bancar, plecând de la ideea că, deși scopul instituției de credit este același, maximizarea profitului, traseul spre acesta poate fi mai mult sau mai puțin ocolitor. Astfel, structurând băncile în trei categorii, mari, mijlocii și mici, în funcție de dimensiunea activului bancar și, deci, cota de piață, vor rezulta și preferințe diferite în plasamentele făcute.

Tabela 4: Structura activelor bancare pe categorii de bănci - %

Plasament	Bănci mari			Bănci mijlocii			Bănci mici		
	2002	2003	2004	2002	2003	2004	2002	2003	2004
Plasamente în valută	33,61	34,89	37,06	42,49	46,33	45,81	46,29	54,82	55,00
Numerar în casierie	1,58	0,93	0,6	1,77	1,61	1,11	1,44	1,10	0,93
Credite neguvernamentale în lei	18,96	28,54	24,77	7,64	15,04	12,46	13,75	19,71	14,91
Credite guvernamentale	6,54	2,86	2,36	15,24	6,34	3,50	8,79	4,30	2,09
Active interbancare	24,71	19,04	22,88	23,66	23,65	30,92	19,24	12,81	20,26
Alte active	14,60	13,74	12,33	9,20	7,03	6,20	10,49	7,26	6,81
Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Sursa: Neagu F., Mărgărit A., Copaciu M., Răcaru A., Mircea R., Andrassy A. – Creditul neguvernamental în România: perspective și implicații, BNR, 2006

În concluzie, iată care a fost preferința băncilor în ultimii trei ani:

- plasamentele în valută au fost preferate de către băncile mici și mai puțin de către băncile mijlocii, situație explicată prin aceea că majoritatea băncilor mici sunt subsidiare ale unor bănci străine, se finanțează mai ușor în valută, iar creditul denominat în valută pare a fi preferat în ultima vreme de operatorii din România;

- băncile mari au fost cele care au stimulat creditarea în lei a firmelor și populației, urmate de cele mici, probabil în încercarea de a câștiga câteva procente în plus la cotele lor de piață;

- creditul guvernamental a fost preferat de către băncile mijlocii și de cele mici, ceea ce demonstrează fie un caracter prudent, dat fiind riscul mai scăzut în cazul acestuia și cheltuieli operaționale mai mici;

- plasamentele pe piața monetară și în conturi la BNR (active interbancare) au constituit structuri preferate de băncile mijlocii, urmate de cele mari, ceea ce indică un comportament speculativ, în cazul primelor și, poate, excesul de resurse în cazul celor din a doua categorie;

- categoria alte active este bine reprezentată în cazul băncilor mari, ceea ce demonstrează un spectru mai larg al plasamentelor ca o condiție pentru împrăștierea și reducerea riscului bancar;

- o structură lichidă, cu mult numerar în casierile băncii se întâlnește în cazul băncilor mijlocii și a celor mici, situație normală dacă ne gândim la faptul ca acestea sunt cel mai des supuse unor potențiale crize, iar în al doilea rând datorită caracterului relativ invariabil al acestui activ, în condițiile unor volume mai mici ale activelor, rezultă ponderi mai mari pentru numerar.

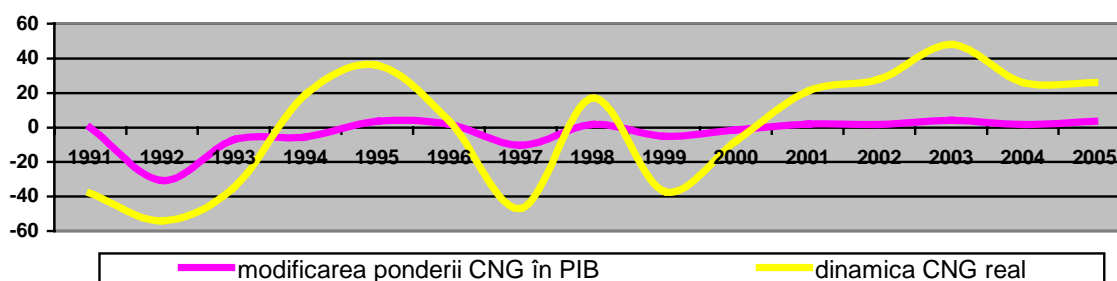
Analiza statisticilor referitoare la evoluția creditului neguvernamental în România, în perioada 1991 – 2005, indică prezența a două perioade cu dinamici antagonice. Astfel, o primă perioadă este cea cuprinsă între 1991 și 2000, caracterizată printr-o regresie a dimensiunii acestei finanțări, urmată de o a doua de creștere, situată temporal după 2000. De la început trebuie să remarcăm că cele două perioade nu sunt omogene prin prisma evoluției. Astfel, perioada de regres a cunoscut o inversare de trend la mijlocul anilor 90, după cum în cadrul celei de-a doua perioade se remarcă o scădere a ritmurilor de creștere către sfârșitul intervalului de analiză.

Tabelul 5: Evoluția creditului neguvernamental în România - %

indicator	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
ponderea CNG în PIB	62,4	31,7	24,5	19,1	22,7	24,6	14,2	15,9	10,7	9,3	10,1	11,8	15,9	17,5	21,1
modificarea ponderii CNG în PIB	0	-30,7	-7,2	-5,4	3,6	1,9	-10,4	1,7	-5,2	-1,4	1,8	1,7	4,1	1,6	3,6
dinamica CNG real	-38	-54	-35	19	36	4	-47	17	-37	-8	21	28	48	26	26

Sursa: BNR, calculele autorului

Grafic 1: Creditul neguvernamental în România - %

Dacă corelăm evoluția dinamicii CNG real și a ponderii acestuia în PIB cele două perioade nu indică o perfectă suprapunere a trendurilor, urmare a intervenției unor factori precum măsurile

administrative, fie de stimulare a creditării, fie de stopare a acestuia. Remarca finală trebuie făcută în legătură evoluția pozitivă a CNG după 2000, volumul acestuia ajungând la un nivel de aproape 17,5 miliarde euro la sfârșitul lui 2005.

Tabelul 6: Evoluția creditului neguvernamental în țările în tranziție - %

Țara	Creșterea CNG real (2000-2004)	Ponderea media a CNG în PIB	Țara	Creșterea CNG real (2000-2004)	Ponderea media a CNG în PIB
Creșteri ale CNG de PESTE 20%			Creșteri ale CNG de SUB 20%		
STATE LA CARE RAPORTUL CNG/PIB ESTE SUB 20%					
Ucraina	36,9	18,1	România	12,6	8,5
Albania	30	7,2	Bosnia	7,1	3,2
Lituania	25,4	16,6	Macedonia	4,8	19,3
Rusia	25,2	18,6			
Belarus	22,2	10,3			
Estonia	21,1	3,5			
Moldova	20,2	17,3			
STATE LA CARE RAPORTUL CNG/PIB ESTE PESTE 20%					
Letonia	35,6	29	Ungaria	18,1	38,2
Bulgaria	29,9	22,2	Croația	14,1	48,4
			Slovenia	9,5	40,3
			Polonia	3,2	28,1
			Cehia	-5,8	36
			Slovacia	-8,5	38,1

Sursa: Neagu F., Mărgărit A., sand – Creditul neguvernamental în România: perspective și implicații, BNR, 2006, calculele autorului

De la început trebuie precizat că dinamica înalte ale creditului neguvernamental nu sunt numai o caracteristică a economiei românești, ci sunt un fenomen semnalat în mai toate țările aflate în tranziție din Europa. În fapt, țările emergente care înregistrează valori modeste ale dimensiunii creditului neguvernamental (ca pondere a acestuia în PIB) sunt și cele care au avut și cele mai mari creșteri, după cum cele care înregistrează un raport CNG/PIB mare au creșteri modeste sau chiar negative, semn de maturizare a pieței creditului. Prin prisma corelării celor doi indicatori (creșterea CNG real între 2000 și 2004 și, respectiv, ponderea CNG în PIB) țara noastră pare a înregistra performanțe mediocre, creșterile fiind de nivelul celor înregistrate în statele cu piață matură a creditului.

Alte constatări legate de structura creditului neguvernamental din România și anume: dinamica superioare ale componente în valută, respectiv, cele ale componente îndreptate spre populație, iarși nu reprezintă particularități ale economiei românești, cele mai multe dintre statele din Europa Centrală și de Răsărit înregistrând valori ridicate pentru cele două componente.

Tabelul 7: Dinamica creditului neguvernamental și componentelor sale în țările în tranziție - %

Țara	CNG – total - %						CNG – firme - %						CNG – populație - %					
	total		lei		valută		total		lei		valută		total		lei		valută	
	2003	2004	2003	2004	2003	2004	2003	2004	2003	2004	2003	2004	2003	2004	2003	2004	2003	2004
România	69,5	37,9	102	21,4	49,9	51,2	39,5	29,2	56,4	18,5	30,8	35,7	259	58,3	249	21	284	148
Bulgaria	-	48,3	-	35,3	-	66	-	38	-	8,6	-	61,7	-	76,2	-	70,2	-	144
Ungaria	33,4	19,2	9,5	9,5	38,1	38,1	22,7	12,9	13,8	4,2	39,3	25,7	60,9	26,9	45,3	14,8	107	62,4
Cehia	11,5	16,5	13,7	18,4	-3,6	1	-1,7	7,5	-0,5	9,1	-3,7	0,8	31,9	31,8	32,1	31,9	0,7	13,8
Slovacia	13,6	3,9	11,3	-0,2	24,6	21,5	3,8	-13,8	-	-	-	-	38,8	37,1	-	-	-	-
Polonia	7,1	3,6	0,7	13	25,5	-18	2,7	-3,9	2,1	6,9	15	-27,4	13,2	13,1	4,3	20,5	43,5	-5,2

Sursa: Neagu F., Mărgărit A., sand – Creditul neguvernamental în România: perspective și implicații, BNR, 2006, calculele autorului

Astfel, creșterile componentei în valută, respectiv, a celei pentru firme ale creditului neguvernamental acordat de instituțiile de credit din România, deși mari, nu reprezintă ceva particular pentru perimetrul european din care face parte și țara noastră. De exemplu, în 2004, performanțele Bulgariei la ambele componente sunt semnificativ mai mari decât ale țării noastre, deși vecina din sud înregistrează un raport CNG/PIB de 2,5 ori mai mare decât România. Dar nici țările mai avansate din zonă, precum Ungaria, care are un raport CNG/PIB de peste 4 ori mai mare decât al României, nu înregistrează performanțe cu mult inferioare, ele fiind cuprinse între 50 și 75% din cele înregistrate de țara noastră, deși volumele de la care pleacă Ungaria sunt mult mai vizibile decât ale noastre.

Analiza de creditului neguvernamental de dinamică și de structură, precum și a componentelor lui scoate în evidență următoarele caracteristici:

Tabelul 8: Dinamica și structura creditului neguvernamental în România - %

An	Credit neguvernamental		din care pe:						
	total	din care:		a. categorii de debitori			b. termene		
		în lei	în valută	firme de stat	firme private	populație	scurt	mediu	lung
DINAMICA CREDITULUI NEGUVERNAMENTAL TOTAL ȘI A COMPONENTELOR (indici n/n-1) - %									
2001	100	101	102	103	104	105	106	107	108
2002	151	140	160	145	140	262	142	191	141
2003	169	202	149	122	142	358	126	246	273
2004	138	121	151	105	133	158	119	150	176
2005	145	170	129	100	136	180	127	129	239
STRUCTURA CREDITULUI NEGUVERNAMENTAL TOTAL - %									
2001	100	40	60	14	76	7	71	21	8
2002	100	37	63	13	70	12	66	26	8
2003	100	45	55	10	59	25	50	38	12
2004	100	39	61	7	57	28	43	42	16
2005	100	46	54	5	54	35	37	37	26

Sursa: BNR, calculele autorului

- dinamici mari începând cu 2002, deși în ultimii doi ani creșterea pare să se fi mai domolit, urmare a măsurilor de frânare și reducere a riscului adoptate de BNR în februarie 2004 și august – septembrie 2005;

- dacă în primii patru ani ai intervalului analizat creșterile cele mai mari par a se înregistra pentru componenta în valută, începând cu 2005 componenta în lei este cu mult mai dinamică, aceasta pe fondul scăderii ratelor de dobândă la creditele denominate în lei, dar și ca urmare a măsurilor luate de BNR în august – septembrie 2005 pentru reducerea riscului ca urmare a expunerii instituțiilor de credit în valută. Ca structură creditul în valută deține mai mult de 50% din CNG total, urmare a măsurilor amintite anterior, în 2005, el a scăzut cu 7%. Un volum ridicat al creditului în valută poate ridica probleme la nivelul managementului politicii monetare, întrucât o măsurile luate de BNR nu mai pot fi transmise decât parțial către operatorii economici;

- componenta CNG pentru populație are cea mai mare dinamică, volumul acesteia dublându-se sau chiar triplându-se în anumiți ani. În ultimii ani creșterile sunt mai modeste, pe lângă cauzele amintite anterior, care au condus la frânarea expansiunii, nu trebuie neglijat faptul că în condițiile în care veniturile majorității românilor sunt scăzute și cum o bună parte din populația care are capacitate de plată a fost deja creditată, rezultă că numărul celor care pot apela la bănci se reduce. Tot atât de adevărat poate fi că dinamica mai scăzută a creditelor luate de populație în ultimii doi

ani se explică și prin apariția unor instituții financiare nebankare, tot mai multe, cu condiții de creditare mult mai laxe, pentru a acapara cote de piață în detrimentul băncilor și, în plus, până la începutul lui 2006, nesupravegheate, deci putând ocolii barierele pe care BNR le-a ridicat în calea instituțiilor de credit supravegheate. Ca pondere în totalul creditului neguvernamental este singura componentă care a crescut și încă consistent (de 5 ori de la 7 la 35%). Totuși, România mai are o destul de mult până să ajungă la o structură apropiată de cea a țărilor din UE, unde există un relativ echilibru între creditele acordate populației și, respectiv, firmelor;

- creditul pentru firmele private înregistrează creșteri însemnate și relativ constante de 30 – 40% pe an, ceea ce demonstrează expansiunea sectorului, în totală opoziție cu firmele de stat, creditul pentru acestea înregistrând valori din ce în ce mai scăzute, iar în ultimii doi ani, aproape nemodificându-se, situație normală, dacă ne gândim la dimensiunea din ce în ce mai mică a acestui sector în economia națională, dar și ca urmare a faptului că situație financiară negativă a multor firme de stat nu le recomandă ca și clienți solvabili pentru bănci. Ca pondere în total CNG, atât creditul pentru firmele de stat, cât și cel pentru firmele private au cunoscut scăderi. Astfel, creditul care a avut ca destinație firmele de stat scade în cei 5 ani de la 15 la numai 5%, iar cel pentru întreprinderile private, deși continuă să majoritar, scade de la 76 la 54% ;

- luând drept criteriu de analiză a dinamicii termenul de acordare, constatăm că cele mai multe dintre creditele acordate de către bănci vizează termene medii și lungi de timp, adică altfel spus, investiții pentru întreprinderi sau bunuri de folosință îndelungată pentru populație. Dacă orientarea firmelor spre investiții, chiar dacă ele au la bază importuri, conduce, chiar dacă pe termene mai mari de timp, la o creștere a PIB, totuși trebuie remarcat că unele din bunurile de folosință îndelungată, achiziționate de populație din credite, conduc, în lipsa ofertei autohtone, la creșterea deficitului balanței comerciale și a celei de plăți. Dinamicile componentelor temporale ale creditului au o corespondență perfectă și la nivelul structurii pe termene. Astfel, componenta pe termen scurt scade de la circa trei sferturi în urmă cu cinci ani, la o treime în prezent, cea pe termen lung crește cu mai mult de 50%, ajungând și ea la circa o treime din volumul total al CNG, iar cea pe termen lung este de departe performantă, creșterea fiind de peste trei ori, depășind în prezent un sfert din volumul total. Având în vedere, pe de o parte, aceste trenduri, actuala strategie a băncilor de a extinde termenele de acordare a creditelor, pentru a le face posibile și pentru categoriile de populație cu venituri mai reduse și, pe de altă parte, efervescența imobiliară de piața românească este posibil ca, cel târziu, la mijlocul lui 2007, creditele pe termene lung să dețină mai mult de o treime, probabil ajungându-se la un relativ echilibru ale celor trei componente temporale ale CNG.

În încheiere consider că este bine să vedem și câteva dintre posibilele efecte nefavorabile ale creșterii CNG, deși, cu siguranță, dat fiind importanța lor, ele pot constitui subiectul unor analize distincte. În ordine, principalele efecte negative ale creșterii substanțiale a CNG pot fi:

- stimulează cererea agregată, care, pe termen scurt, conduce la inflație. Cu siguranță o parte din inflația din ultimii doi ani, în care țintele au fost depășite cu 0,5, respectiv, 1%, dar și prognozele pentru 2006 par a indica că una dintre cauze pare a fi creșterea CNG. În același timp, BNR nu a mai redus dobânda de intervenție, în ultimele 6 luni, confirmând un potențial pericol inflaționist din partea creditului;

- conduce la accentuarea deficitului de cont curent. O bună parte din cererea datorată expansiunii creditului întrucât nu poate să fie satisfăcută prin oferta internă, cu siguranță, crește cererea de bunuri de import, conducând la presiuni asupra cursului de schimb, care oricând se pot transforma în riscuri, în condițiile în care finanțările datorate investițiilor străine sau transferurilor monetare ale românilor care muncesc peste graniță nu vor mai menține echilibrul;

- a condus la creșterea puternică a prețurilor unor active financiare sau nefinanciare. Astfel, multe din prețurile bunurilor imobiliare (case, apartamente, terenuri) și-au văzut prețurile dublate sau chiar triplate în ultimii 3 – 4 ani. La fel s-a înregistrat și pe piața de capital, unde multe titluri și-au crescut valoarea. Această creștere a prețurilor activelor financiare, benefică pentru că stimulează piața (ipotecară, de capital etc.), are și dezavantajul că poate să fie artificială, cu mult peste valoarea nominală, iar de aici și o potențială cădere a pieței nu mai este decât puțin. În altă ordine de idei creșterea valorii acestor active, stimulează suplimentarea creditarea, pentru că multe dintre aceste bunuri servesc drept colaterale ale împrumuturilor bancare și, deci, cresc capacitatea de a împrumuta a firme sau publicului;

- menținerea creditului în valută la cote, în continuare, ridicate pune în pericol politica monetară a BNR, eficiența ei modificându-se invers proporțional cu dimensiunea acestei componente a CNG. Și asta în condițiile unor piețe financiare din ce în ce mai volatile, la care România, prin prisma comerțului ei exterior, a dependenței de energia și combustibilul din import și a convertibilității monedei naționale este tot mai conectată;

- în sfârșit, mai amintim că economiei capitaliste, mature sau în tranziție, îi este proprie ciclitatea, iar după perioadele de expansiune, urmează cele de crize, iar acestea din urmă sunt cu atât mai puternice cu cât faza de expansiune se clădește pe dinamici înalte. De aceea nu trebuie să pară ciudat că ne întrebăm dacă România se află, în prezent, într-o nefericită situație de tip expansiunea antecriză a creditului - credit boom sau, caz fericit, într-o situație de adâncire financiară – financial deepening.

BIBLIOGRAFIE:

1. Bichi C. - *Sistemul bancar: dinamica reformei, slăbiciuni și provocări*, 2001, www.cerope.ro
2. Dardac N. (coord.) - *Restructurări și privatizări bancare*, ASE, București, 2004
3. Neagu F., Mărgărit A., Copaciu M., Răcaru A., Mircea R., Andrassy A. - *Creditul neguvernamental în România: perspective și implicații*, BNR, 2006
4. B.N.R. - *Rapoarte anuale*, 1991 - 2004
5. B.N.R. - *Buletine lunare*, 2005 - 2006
6. B.C.R. - *Atitudini și comportamente legate de economisire și serviciu bancare*, Sondaj statistic 2006